

POSTANOWIENIE

Dnia 30 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie

o ustalenie zaległości z tytułu nieopłaconych składek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 30 marca 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 kwietnia 2025 r., sygn. akt III AUz 43/25,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia odwołującemu się odpisu postanowienia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

H.P.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie decyzją z 22 maja 2023 r. znak: [...], stwierdził, że A. A. jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy w kwotach i czasie w niej wskazanych - na ubezpieczenia społeczne za okres od

lutego 2018 r. do grudnia 2021 r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od kwietnia 2018 r. do grudnia 2021 r., na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy za okres od kwietnia 2018 r. do maja 2021 r. Łącznie zadłużenie wraz z należnymi odsetkami na dzień wydania decyzji wynosi 78 740,42 zł. Kolejną decyzją z 20 lipca 2023 r., znak: [...], organ rentowy stwierdził, że A. A. jest dłużnikiem Zakładu z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2022 r. do marca 2023 r. Łącznie zadłużenie wraz z należnymi odsetkami na dzień wydania decyzji wynosi 22 929,88 zł.

Odwołania od powyższych decyzji zostały złożone przez A. A. w dniu 9 lipca 2024 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie postanowieniem z 20 lutego 2025 r., sygn. akt IV U 763/24 odrzucił odwołania jako spóźnione.

Powyższe postanowienie Sądu Okręgowego odwołujący się zaskarżył zażaleniem. Postanowieniem z 24 kwietnia 2025 r., sygn. akt III AUz 43/25, Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił zażalenie.

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W ocenie skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej przejawia się w naruszeniu przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku przepisów zarówno prawa materialnego, jak i procesowego. W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny w Białymstoku skupił się na próbie wykazania, że po pierwsze to na skarżącym, w przypadku przeprowadzenia się w inne miejsce, a w tym konkretnym przypadku do innego kraju, ciąży obowiązek poinformowania organu rentowego o zaistniałej zmianie. Po drugie Sąd wyszedł z założenia, że doręczenie zastępcze zawiadomień o wszczęciu postępowań z 12 kwietnia 2023 r. oraz z 7 czerwca 2023 r. nastąpiło w prawidłowy sposób, ponieważ skarżący dowiedział się o toczących postępowaniach, a zatem z pewnością osoby zamieszkujące pod adresem M. przekazały mu treść doręczonej korespondencji. Przy analizie przedstawionych zagadnień Sąd rozpoznający sprawę w ogóle nie wziął pod uwagę tego, gdzie znajduje się obecne miejsce zamieszkania skarżącego zgodnie z

dyspozycją przepisu art. 25 k.c., a w konsekwencji powyższego, czy osoby zamieszkujące ówczasie pod adresem M. mogą być, zgodnie z treścią przepisów postępowania administracyjnego, regulujących tematykę doręczenia zastępczego, dla skarżącego domownikami. Sąd nie odniósł się w żaden sposób do funkcjonującej w nauce prawa cywilnego definicji miejsca zamieszkania, wskazując jednocześnie, że to skarżący jest zobowiązany do zawiadomienia organu rentowego o zmianie tego miejsca, czego zaniechał. Powyższe potwierdza zatem, że Sąd przyjął za ustalony fakt, że skarżący miał miejsce zamieszkania w innym miejscu niż te, na które kierowana była korespondencja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący zatem jako niezwiązany w żaden sposób z adresem widniejącym pod lokalizacją M. w M. nie mógł i nie może być domownikiem i wzajemnie dla osób, które odebrały rzeczoną korespondencję. Powyższe doprowadziło w prosty i bezpośredni sposób do wadliwego rozstrzygnięcia wyrażonego w zaskarżonym postanowieniu przez oddalenie zażalenia.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1. nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie, w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o: 2. oddalenie skargi kasacyjnej, 3. zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Wniesiona w

sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony twierdzeniem, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2026 r., I USK 211/26, Legalis nr 3943062; 12 marca 2026 r., I CSK 2822/25, Legalis nr 3942978). W judykaturze podkreśla się również, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 marca 2023 r., I USK 163/22, LEX nr 3570640; 3 listopada 2025 r., III USK 151/24, LEX nr 3938651; 16 grudnia 2025 r., I USK 44/25, LEX nr 4003958; 17 grudnia 2025 r., II USK 127/25, LEX nr 3987252). Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym - wobec ograniczeń wynikających z art. 398³ § 3 k.p.c. - nie prowadzi postępowania dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2026 r., I PSK 19/26, LEX nr 4014737).

W rozpatrywanej sprawie stan taki nie występuje. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie zostało sprecyzowane w odpowiedniej argumentacji określającej przekonujący wywód, którym wykazano by walor

oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zasadza się na twierdzeniu skarżącego, że od wielu lat mieszka za granicą i to na organie rentowym spoczywał obowiązek prawidłowego ustalenia jego aktualnego miejsca zamieszkania. Doręczenie decyzji na adres M., M. nie może być uznane za skuteczne w trybie zastępczego doręczenia, o którym mowa w art. 44 k.p.a. Uznanie pisma za doręczone pomimo braku wręczenia go adresatowi albo innej wymienionej w poprzedzającym przepisie osobie stanowi fikcję doręczenia. Przesłanki tej instytucji jako wyjątku od doręczenia umożliwiającego zapoznanie się przez adresata z treścią pisma powinny być wykładane ściśle, a poprawność czynności doręczenia rygorystycznie przestrzegana (J. Wegner (w:) Z. Kmiecik, M. Wojtuń, J. Wegner, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2023, art. 44).

W rozpatrywanej sprawie zasadnicza kwestia – odpowiednio do podstaw zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku – sprowadzała się do oceny zachowania przez odwołującego się terminu do wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 477⁹ § 1 k.p.c., termin miesięczny do wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego rozpoczyna bieg od dnia doręczenia tej decyzji jej adresatowi. Nie budzi zatem wątpliwości, że dla stwierdzenia czy termin ten został zachowany, podstawowe znaczenie ma ustalenie daty doręczenia decyzji odwołującemu się. W tym zakresie kierować się należy regułami ustanowionymi w postępowaniu administracyjnym, ponieważ faza poprzedzająca postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter postępowania administracyjnego. Decyzje co do indywidualnych spraw z tego zakresu wydaje organ rentowy - w rozpoznawanej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych - który stosuje przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 83 ust. 1 i art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych).

Sąd drugiej instancji stwierdził, że nakaz powiadamiania przez stronę o zmianie adresu wynika także z innych przepisów niż art. 41 § 1 k.p.a. - w rozpoznawanej sprawie z art. 36 ust. 13 i art. 44 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Płatnik składek ma obowiązek zawiadomić Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych o wszelkich zmianach w stosunku do danych uprzednio podanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Dotyczy to zarówno zmiany danych (np. zmiana adresu), jak i stwierdzonych nieprawidłowości (np. nieprawidłowa data powstania obowiązku ubezpieczeń społecznych). Zgodnie z art. 36 ust. 13 ustawy systemowej płatnik zobowiązany jest powiadomić Zakład Ubezpieczeń Społecznych o wszelkich zmianach w stosunku do danych wykazanych w zgłoszeniu, a więc i o zmianie miejsca zamieszkania czy adresu do korespondencji w terminie 7 dni od zaistnienia zmian. W sytuacji, gdy skarżący nie dokonał zgłoszenia zmiany adresu, organ rentowy zdołał skutecznie kierować korespondencję na adres wskazany w dokonanym przez niego zgłoszeniu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych mógł zatem uznać podany przez skarżącego w zgłoszeniu do ubezpieczeń adres za jego korespondencyjny, w rozumieniu art. 42 § 1 k.p.a., tym samym zasadne było uznanie za skutecznie doręczone zgodnie z art. 44 § 1 i § 4 k.p.a. zaskarżone decyzje wysłane na ten adres z upływem 14 dni od dnia awizowania przesyłki, która fizycznie nie została odebrana. W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy prawidłowo zinterpretował ten przepis i zastosował, uznając skuteczność doręczenia z upływem 14 dni od awizowania przesyłki zawierającej zaskarżone decyzje wysłane na adres wynikający ze zgłoszenia złożonego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Według Sądu drugiej instancji okoliczności sprawy wskazują, że osoby zamieszkujące w M. przekazywały korespondencję odwołującemu, ponieważ w innym wypadku odwołujący 4 sierpnia 2023 r. nie udzieliłby pełnomocnictwa procesowego w sprawie egzekucji w administracji prowadzonej przez Dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie. Nie doszłoby także do przesłania pełnomocnikowi odwołującego przez organ rentowy 21 września 2023 r. kopii zaskarżonych decyzji.

Skoro zatem odwołujący wiedział, że wobec niego zostało wszczęte postępowanie kontrolne, to osoby odbierające jego korespondencję z pewnością musiały mu ją przekazywać. W ocenie Sądu Apelacyjnego doręczenie zastępcze było skuteczne, zatem wywarło takie same skutki jak doręczenie rzeczywiste pisma adresatowi. Odwołujący nie wykazał, że nie miał obiektywnej możliwości zapoznania się z treścią pism doręczonych w trybie art. 44 k.p.a. Mając na uwadze wyżej opisane okoliczności faktyczne, zasadnie przyjął organ rentowy, że

zaskarżone decyzje zostały przesłane na prawidłowy adres (zgodny ze zgłoszonym 1 i 11 października 2001 r. na druku ZUS ZFA), obowiązujący w dacie ich wysyłania, wywołując skuteczne doręczenie pism po dwukrotnym awizowaniu przesyłek w myśl art. 44 k.p.a. Tym bardziej że na zwrotnych potwierdzeniach ich odbioru pracownicy Poczty Polskiej nie wskazywali, że adresat pod wskazanym adresem jest nieznany bądź wyprowadził się. Brak formalnego zawiadomienia o zmianie dotychczasowego adresu spowodował, że doręczenie decyzji pod wskazanym w zgłoszeniu do ubezpieczeń adresem zgodnie z art. 41 § 2 k.p.a. wywołało skutek doręczenia. Według Sądu drugiej instancji skuteczne doręczenie decyzji z 22 maja 2023 r. nastąpiło 10 czerwca 2023 r., a decyzji z 20 lipca 2023 r. - 8 sierpnia 2023 r. Miesięczny termin na wniesienie odwołań od tych decyzji upływał odpowiednio - 10 lipca 2023 r. oraz - 8 września 2023 r. W sytuacji, gdy odwołania od tych decyzji wniesiono dopiero 9 lipca 2024 r., należy uznać, że zostały one złożone z rażącym, nadmiernym uchybieniem ustawowego terminu. Nie zaistniały również okoliczności niezależne od odwołującego, ponieważ przy zachowaniu zwykłej staranności mógł on dowiedzieć się o sposobie zakończenia postępowania i wnieść odwołanie w ustawowym terminie.

Skarżący w uzasadnieniu wniosku nie przedstawił przekonującej argumentacji polemicznej, którą zakwestionowałby prawidłowość stanowiska Sądu drugiej instancji w kontekście próby wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. O potrzebie przyjęcia rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przekonuje twierdzenie uzasadnienia wniosku, że „w podobnym stanie faktycznym dotyczącym omówienia problematyki doręczeń w fazie postępowanie administracyjnego (m.in. w odniesieniu do przepisów art. 42 i 43 k.p.a.), toczącego się przed organem rentowym Sąd Najwyższy w postępowaniu prowadzonym pod sygnaturą akt II UK 81/09 przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania (vide: post. SN z dnia 27 października 2009 r. II UK 81/09)”. W postanowieniu z 27 października 2009 r. (II UK 81/09, OSNP 2011, nr 11-12, poz. 166) Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 43 zdanie pierwsze k.p.a. ma zastosowanie do doręczenia decyzji organu rentowego, a przewidziane w nim doręczenie opiera się na fikcji prawnej, że pismo zostało doręczone adresatowi w tym samym dniu, w którym dokonano doręczenia zastępczego (zob. też G. Kochan

(w:) T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II, Warszawa 2023, art. 477⁹ k.p.c.; D. Wajda (w:) P. Rylski, A. Olaś (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2025, art. 477⁹ k.p.c.). Skarżący nie przedstawił w uzasadnieniu wniosku argumentacji wykazującej nieodpowiedniość (sprzeczność) co do analiz interpretacyjnych przepisów prawa określających sygnalizowaną kwestię przedstawionych w uzasadnieniu powołanego postanowienia Sądu Najwyższego II UK 81/09 a stanowiskiem zaskarżonego rozpatrywaną skargą kasacyjną postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (punkt pierwszy). Rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c.

[a.ł]